

Nam concordia, quae olim fuit, oratoria/diserta (eloquentia)erat, et qui eam restituit / redintegrat / restaurat, is orator perfectus dici potest, quem Crassus ita (his fere verbis) describit:

Si quando (ali)quis erit / ex(s)titerit, qui modo/more Aristotelis de omnibus rebus in utramque partem disserere possit et qui, cum praecepta eius noverit, in omnibus rebus/causis duas orationes (inter se) contrarias habere/explicare possit et qui cum hac (via et) ratione communem/solitum/sollemnem usum et exercitationem oratoris coniungat/societ, is verus, is perfectus, is solus orator est.

Eis praeclaris/excellentibus libris, qui de oratore inscribuntur, est sine dubio aliquid artificiosi/fuci, aliquid nimis cogitati/incerti/contemplativi:

passim intellegimus Ciceronem non tam rei publicae Romanae quam desiderii et necessitatis suae rationem habuisse; quin etiam credas Ciceronem res (inter se) maxime diversas coniungere/sociare voluisse, cum conaretur in foro Romano litteras Graecas tradere.

Fortasse haec reprehensio tum vera sit / libros hoc modo vituperare possimus, si libri solum ex usu eius temporis, quo scripti sunt, iudicantur; non autem id Ciceroni crimini dare possumus, si spectamus, quem cursum ars dicendi tempore principum/imperatorum Romanorum tenuerit – hic eventus affirmat rem ita esse, ut Cicero putavit: artes oratoris enim aliqua maiore doctrina, quae omnia/universa contineret/complecteretur, et eruditione omnium rerum contineri, quae philosophiae et litteris se dederet.